

Република Србија

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
ЗАВОД ЗА ВРЕДНОВАЊЕ КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ЗАВРШНИ ИСПИТ НА КРАЈУ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

школска 2012/2013. година

ТЕСТ 2

СРПСКИ ЈЕЗИК

УПУТСТВО ЗА РАД

- Тест који треба да решиш има 20 задатака. За рад је предвиђено 120 минута.
- Сваки задатак пажљиво прочитај, размисли о томе шта се у задатку тражи и о начину на који треба да га решиш (заокруживање, повезивање, подвлачење, дописивање и друго).
- Приликом решавања задатака у којима се од тебе очекује да нешто допишеш, увек користи пуне називе; скраћенице нису дозвољене (нпр. треба написати именица, а не им. или локатив, а не лок. и слично).
- Задатке решавај **хемијском оловком**. Током рада можеш да користиш графитну оловку и гумицу. Пре него што предаш тест, провери своје одговоре још једном, а затим оне одговоре који су написани графитном оловком подебљај хемијском. Одговор који је написан само графитном оловком неће бити признат, као ни одговор који је прецртан или исправљен хемијском оловком.
- У квадрат који се налази са десне стране задатка немој ништа уписивати. То је простор у који ће прегледачи уписати број бодова. На овој и последњој страни такође немој ништа уписивати.
- Ако решавање задатака завршиш раније, предај тест и тихо изађи да се не би ометао рад других.

Желимо ти много успеха у раду!

* Тестове, као ни делове тестова, није дозвољено умножавати нити јавно објављивати без претходне сагласности Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања.

1. Прочитај текст у којем се говори о једној биљци – рузмарину. Одреди **главну сврху** наведеног текста.

Рузмарин је зимзелена жбуновита биљка. Листови су му чврсти, кожасти, врло уски, а дуги 2–3 цм. Горња страна листова је тамнозелена, а доња је сивобеле боје и благо баршунаста. Између листова, на крајевима огранка развијају се на малим петељкама љубичастоплави цветови.

Наведени текст:

- а) коментарише;
- б) дефинише;
- в) анализира;
- г) рекламира.

Заокружи слово испред тачног одговора.

2. Прочитај одломак из текста *Век и њо српске фотографије* Зорана Глушчевића. Из одломка је издвојено неколико реченица. Одреди која се од наведених реченица може изоставити а да се притом не промени основни смисао одломка.

Анастас Јовановић био је један од првих српских фотографа. Школовао се у Бечу, где се преко Луја Дагера, оца фотографије, упознао са фотографским занатом. Стипендију за школовање у Бечу, на Академији Свете Ане, доделио му је кнез Милош Обреновић. Фотографије је правио најновијим моделом фото-камере. Фотографисао је најзначајније Србе тог времена. Портрети српских великана и анонимних људи представљају уметничку синтезу његовог стручног знања, образовања и опсерваторске моћи. Успевао је да у једном детаљу лица – а то је најчешће било око – изрази карактер портретисане личности. Његова даровитост посебно се уочава на фотографијама истакнутог политичара Томе Вучића Перишића, кнеза Михаила Обреновића, владике и песника Петра Петровића Његоша, романтичарског песника Бранка Радичевића и језичког реформатора Вука Караџића.

Заокружи слово испред реченице која се може изоставити а да се притом не промени основни смисао одломка.

- а) Школовао се у Бечу, где се преко Луја Дагера, оца фотографије, упознао са фотографским занатом.
- б) Стипендију за школовање у Бечу, на Академији Свете Ане, доделио му је кнез Милош Обреновић.
- в) Портрети српских великана и анонимних људи представљају уметничку синтезу његовог стручног знања, образовања и опсерваторске моћи.
- г) Успевао је да у једном детаљу лица – а то је најчешће било око – изрази карактер портретисане личности.

3. Прочитај одломке из три текста о језику младих у Србији. Одреди шта је заједничко за **сва три одломка**.

1.

Убрзано време тражи брз језик. Нема сложених и уметнутих реченица, дугачких синтагми, све је мање речи дужих од два слога. Мисао треба сложити у 160 карактера – мото је савремене комуникације младих.

Расположења и поруке изражавају се више интерпункцијским знацима него речима. Комбинацијом тачака, запета и заграда неке можете да поручите да сте тужни, весели, забринути, да га волите, али се стидите што то откривате.

На Фејсбуку се губе последњи слогови речи – *Фејс*, *Фб*. Што је речено у прва три слова речи – речено је. Са фондом од неколико стотина речи млади се међусобно савршено разумеју. Једно *екстира* заменило је десетине синонима – *фино*, *лепо*, *одлично*, *изузетно*, *непоновљиво*, *дивно*, *неописиво*, *посебно*, *узбудљиво*, *симпатично*, *оригинално*.

2.

Језичка култура младих на најнижим је гранама. Свој говор са улице уносе у учионицу и кућу, будући да не могу да направе разлику где је примерено да га користе. Изгледа као да младе мрзи да говоре. Ту њихову лошу навику подржава и сиромашан језик у медијима.

Петнаестогодишњак у свакодневној комуникацији користи у просеку сто речи. Скоро трећина основаца у свом писаном изражавању користи симболе преузете са рачунара и мобилног телефона. Ове поражавајуће налазе објавио је београдски Институт за педагошка истраживања.

У Србији чак 40 одсто средњошколаца никада није ушло у библиотеку. Према мишљењу неких ђака, у библиотеку иду само *сморови* и *ширебери*. Језичка култура ученика као да опада са сваком новом генерацијом. Осим тога што не читају, ученици и све слабије пишу. Реченице су им кратке, пуне жаргона и сленга, а речник све сиромашнији.

3.

Специфичности говора младих запажају се првенствено у избору лексике, док се на осталим језичким нивоима теже уочавају. Ако их и има, као што је, на пример, употреба кратких, поједностављених реченица, оне нису изазване свесним избором, већ чињеницом да млади људи данас недовољно читају и не негују језичку културу.

И док нису свесни других језичких нивоа у свом говору, млади су прилично заокупљени лексиком коју користе. Многи од њих намерно употребљавају жаргонизме. Употребом те лексике они не шаљу поруку само старијима да су различити од њих и да не желе да буду као они, већ се, пре свега, обраћају припадницима своје генерације. Они тиме желе да се представе као бунтовни, слободни, духовити, независни од утицаја родитеља и старијих.

Ако се тврдња односи на сва три одломка, заокружи ДА, ако се не односи на сва три одломка, заокружи НЕ.

У свим одломцима:		
оштро се критикује језик младих	ДА	НЕ
описују се неке од карактеристика језика младих	ДА	НЕ
указује се на чињеницу да млади недовољно читају	ДА	НЕ
истиче се утицај електронских медија на језик младих	ДА	НЕ
наводе се разлози због којих је језик младих сиромашан	ДА	НЕ

4. Прочитај причу *Чишњање њреко рамена*, објављену у дневним новинама. У њој је описан разговор два путника у аутобусу, старијег човека и младића. Одреди шта тај старији човек није схватио и коју је прилику због тога пропустио.

Сваког јутра један декица је аутобусом 26 ишао на Каленић пијацу и у току вожње прелиставао новине. Декица је редовно шарао очима околу. Чим би спазио непозван поглед уперен у његове новине, из ината би престајао да чита само да други не би могли то исто да раде.

Истим аутобусом свакодневно се возио и један необријан младић у мајици с флекама, из којих се могло видети шта је доручковао. Ни он није одолевао пориву да се прикраде и вирне у новине које је декица читао.

– Куш, море! Нисам ја платио да ти читаш! – гунђао је декица кад год би га спазио да му завирује у новине.

– Али господине, зашто љубоморно чувате новине? Нико вас не поткрада кад завири у њих – упитао га је једном приликом младић. – Сигуран сам да сте човек од стила. Приметио сам да пратите текстове К. Синадовића.

– Хм... Да. Допадају ми се – декица промени тон са „мргудног” на „полуљубазан”.

Аутобус се клацкао ка Тргу републике, где је младић увек силазио.

– И ја их редовно читам.

– Ти? – упита декица подозриво, помисливши да такав момак не чита ни рекламе.

– Аха. Одличан писац тај Синадовић – настави младић.

– Јесте, вала – орасположи се декица. – Тако добро описује нашу сурову стварност. Баш се питам колико година има. Све бих дао да знам како изгледа, па да му честитам, да му стегнем руку! – провалила је искреност из декице.

– Ко зна, можда вам се укаже прилика. Ја овде силазим. Журим на посао. Довиђења – пружи младић декици шаку у знак поздрава.

Пошто је декица игнорисао позив на руковање, младић истрча из возила право на Трг.

У аутобусу остаде декица, који није ни претпостављао да је пропустио прилику да ...

Не схватајући ситуацију у којој се нашао, старији човек је пропустио прилику да:

- а) најзад упозна свог омиљеног новинара;
- б) младима пружи пример лепог понашања;
- в) себи и младићу вожњу учини пријатном;
- г) објасни да је непристојно читати туђе новине.

Заокружи слово испред тачног одговора.

5. Прочитај текст о слици Ђорђа де Кирика *Тајна и меланхолија једне улице*. Из текста је издвојено неколико реченица. Одреди у којој је од наведених реченица изнет **коментар** аутора текста.

На слици видимо део улице која избија на трг. С леве и десне стране налазе се зграде с високим луковима, а између њих, ближе згради с наше десне стране, жута кола за селидбу са отвореним вратима. На плочнику се види издужена сенка споменика. У првом плану слике је девојчица, насликана из профила, која трчи према тргу, гурајући хула-хоп. Пред насликаним призором не остајемо равнодушни. Осим те девојчице, на слици нема ниједне живе душе.

Уметнички највредније слике Де Кирико је насликао у периоду од 1909. до 1919. године. Мотиви које препознајемо на овој слици – огољена архитектура и тајанствена атмосфера – карактеристични су за његове слике настале између 1915. и 1925. године.

Заокружи слово испред реченице у којој је изнет коментар аутора текста.

- а) На слици видимо део улице која избија на трг.
 б) На плочнику се види издужена сенка споменика.
 в) Пред насликаним призором не остајемо равнодушни.
 г) Осим те девојчице, на слици нема ниједне живе душе.

6. Да ли је у наведеним реченицама речца **ли** написана у складу с правописним правилима? Ако јесте, заокружи ДА, ако није, заокружи НЕ.

Њен омиљени филм је „Волите ли Брамса?“	ДА	НЕ
Није ли већ време да одемо негде на одмор?	ДА	НЕ
Будетели вредни, положићете испит лако.	ДА	НЕ
Догоди ли се чудо, урадићу све задатке.	ДА	НЕ
Коликоли сам ти пута поновио то правило!	ДА	НЕ

7. Заокружи слово испред реченице у којој су **све речи** написане према правилу о писању великог почетног слова.

- а) Лудвиг Ван Бетовен, Немачки композитор, диригент и пијаниста, већину својих симфонија написао је потпуно глув.
 б) Цар Константин велики рођен је 272. или 274. године у старом римском граду Наисусу, данашњем Нишу.
 в) Љубомир Ненадовић, аутор Путописа „писма из Италије“, био је један од првих српских планинара.
 г) Ђура Јакшић, један од најзначајнијих песника српског романтизма, рођен је у Српској Црњи, у Банату.

8. Подвуци у сваком пару реч која је написана правилно.

ванаставни – ваннаставни

оригинално – оргинално

ескурзија – ескурзија

прекјуче – прекључе

одељење – оделење

9. Заокружи слово испред реченице у којој су **све запете** употребљене правилно.

а) Јеротије Пантић, срески капетан, добио је задатак, да ухвати сумњиво лице у свом срезу.

б) Када је стигло љубавно писмо за његову ћерку, Јеротије је писмо отворио, прочитао и помислио, да је аутор писма то сумњиво лице.

в) Апотекарски помоћник, Ђока нека је врста сумњивог лица, због љубави према Јеротијевој ћерки.

г) Господине Вићо, брате, ти тако гледаш човека у очи да то може збунити сваког, па и највећег говорника.

10. Заокружи слово испред реченице у којој је подвучени део написан правилно.

а) Штогод да мислиш, реци ми одмах.

б) Купи и мени што год у продавници.

в) Когод да дође, немој ме звати.

г) Ако когод дође, одмах ме зови.

11. Заокружи слово испред наслова првог дела штампаног новом, Вуковом ћирилицом.

а) *Мала ѿпростѡнародна славеносербска ѿјеснарица* (1814)

б) *Писменица сербскоѡа језика* (1814)

в) *Срѡски рјечник* (1818)

г) *Нови завјетѡ* (превод, 1847)

12. Заокружи слово испред реченице у којој испред падежног облика речи треба употребити предлог **са**.

а) Можемо бити задовољни са тим резултатима.

б) Завршио је разред са одличним успехом.

в) Одусевили смо се са том његовом новом улогом.

г) Школа располаже са довољним бројем компјутера.

- 13. А)** Повежи линијом сваки издвојени реченични члан с називом службе коју има у наведеној реченици. Назив једне службе је сувишан.

Културно-уметничко друштво „Крсманац” прославило је свој рођендан богатим програмом.

1. Културно-уметничко друштво „Крсманац”	а) предикат
2. прославило је	б) субјекат
3. свој рођендан	в) апозиција
4. богатим програмом	г) објекат
	д) прилошка одредба

- Б)** Заокружи слово испред назива службе коју у наведеној реченици има подвучена синтагма.

Синоћ је у Галерији науке и технике САНУ, у присуству многих посетилаца, отворена изложба фотографија Станка Костића.

- а) субјекат
 б) апозиција
 в) предикат
 г) објекат

- 14.** Повежи линијом сваку издвојену реч из наведене реченице с називом гласовне промене која је у њој извршена. Назив једне гласовне промене је сувишан.

Насеље на обали Дунава, чије су остатке пронашли српски археолози, старо је неколико миленијума.

1. насеље	а) сибиларизација
2. остатке	б) јотовање
3. српски	в) једначење сугласника по месту изговора (творбе)
4. археолози	г) једначење сугласника по звучности
	д) непостојано <i>a</i>

15. Из наведене реченице препиши у табелу две **придевске заменице**. За сваку од њих одреди врсту којој припада, род и падеж у тој реченици.

Нико не би помислио да негде има таквих златних перуника као у врту моје баке.

Придевска заменица	Врста придевске заменице	Род	Падеж

16. Прочитај одломак из приповетке *Човек који је јео смрт* 1793. Борислава Пекића. Одреди на ком се **месту** налази јунак овог одломка.

Једне се вечери, по завршеном послу, уместо у поткровље на спавање, упути предграђу Saint-Antoine.

Био је млак, плуском овлажен јесењи сумрак, тек прожет жутилом првих фењера. Ваздух је густ, тежак за дисање. Али коса, калдрмисана уличица, у којој живи његова породица, још је пуна света.

Тај свет разговара, довикује се, смеје се...

А он је последњи смех слушао кад је судија Belleville с великим даром запажања описивао како су неком Бесном на губилишту спале панталоне. Седео је у Палати правде, као у мртвачници, у мртвој канцеларији, над мртвачким Протоколом и замишљао да је и Париз умро, да је мртав колико је то био он, да се његовим улицама не чује ништа осим шкрипе осуђеничких двоколица, бубњева добоша Националне гарде и фијука гвоздене брадве.

А Париз је живео! Париз је уживао! Париз се смејао!

Јунак се у овом одломку налази:

- а) на калдрмисаној улици;
- б) на париском губилишту;
- в) у париској мртвачници;
- г) у Палати правде.

Заокружи слово испред тачног одговора.

17. Прочитај одломак из мита о Едипу и Сфинги. Одреди **главну тему** одломка.

На гори крај града Тебе живело је чудовиште Сфинга, које је имало главу жене а тело лава. Сфинга је становницима Тебе свакога дана задавала исту загонетку. Ако онај коме је загонетка била задата не би умео да је одгонетне, Сфинга би га одмах растргла. Због тога су становници Тебе на све стране огласили да ће онај који ослободи град од окрутне Сфинге за награду добити владарску круну и краљицу за жену.

Тих дана се Едип, бежећи од судбине која му је била прорекнута у Делфима, упутио у Тебу. Пред зидинама града дочекала га је Сфинга и задала му до тада нерешиву загонетку:

– Које то створење изјутра иде на четири ноге, у подне на две, а увече на три?

Едип се само осмехнуо. Загонетка му није била нимало тешка.

– Решење загонетке је човек. На почетку живота иде четвороношке, кад ојача, у подне свог живота, иде на две ноге, а кад остари, па му затреба ослонац, узима штап и он му је трећа нога.

Загонетка је била решена, а Сфинга се од беса бацила у провалију. Едип је за награду добио краљевину Тебу и руку краљице Јокасте.

Заокружи слово испред главне теме одломка.

- а) Сфингина окрутна владавина
- б) Сфингина нерешива загонетка
- в) Едипово ослобађање Тебе
- г) Едипова женидба Јокастом

18. Прочитај одломак из романа *Прва дамска детективска агенција* Александра Макол Смита. Одреди на основу чега се из текста може закључити да се јунакиња поносила тиме што је једина жена приватни детектив.

Јавност се прилично заинтересовала приликом отварања њене агенције. На популарној локалној радио-станици *Боцвана* објављен је подужи интервју с њом, у којем су је врло непристојно пропитивали о њеним квалификацијама. У новинама *Боцвана* изашао је чланак у којем је пажња била посвећена чињеници да је она у целој земљи једина жена приватни детектив. Чланак је исекла, фотокопирала га и окачила на видно место на малој табли поред врата агенције.

После лаганог почетка, са изненађењем је открила да су њене услуге прилично тражене. Питали су је о својим несталим мужевима, о томе јесу ли им потенцијални пословни партнери стабилни и о могућим преварама међу запосленима. У скоро сваком случају била је у стању да обезбеди бар неку информацију за свог клијента. Кад то није било могуће, не би му наплаћивала ништа. То је значило да ниједан клијент из њене агенције није изашао незадовољан.

Заокружи слово испред реченице из које закључујемо да се јунакиња поносила тиме што је једина жена приватни детектив.

- а) Дала је подужи интервју за популарну локалну радио-станицу *Боцвана*.
- б) Била је изненађена све већом заинтересованошћу за њене детективске услуге.
- в) Окачила је чланак из новина *Боцвана* у којем је та чињеница посебно истакнута.
- г) Улагала је труд у то да сви њени клијенти у сваком случају буду задовољни.

19. А) Прочитај наведене стихове из песама Војислава Илића. Повежи линијом сваки подвучени стих с називом стилске фигуре која је у њему истакнута. Назив једне стилске фигуре је сувишан.

1.

Сумрачак пада; тишина се свија,
У милу тоне васиона сва;
Вечерња звезда трепери и сија:
Весело све је – само нисам ја!

а) контраст

2.

На мору бурном људскога живота
Прерано ја сам упознао свет:
За мене живот ништава је сенка,
За мене живот отрован је цвет.

б) епитет

в) градација

3.

А море, и небо, и обале бајне
Разливају шапат и узвике тајне:
То природа јужна, у вечери касне,
Шуми своје песме заношљиво страсне.

г) метафора

- Б) Прочитај стихове из песме *Башиша* Жака Превера. Одреди која је стилска фигура у њима употребљена.

Хиљаде и хиљаде година
Не би било довољно
Да се опише
Кратки секунд вечности
У коме си ме ти пољубила.

Заокружи слово испред назива употребљене стилске фигуре.

- а) градација
б) хипербола
в) персонификација
г) поређење

- 20.** Прочитај одломак из романа *Осирво с блајом* шкотског писца Роберта Луиса Стивенсона. Одреди ко је у одломку **приповедач**.

Да нам је било остављено да седимо беспослени, сви бисмо пали у утученост, али капетан Смолет није био човек који би то допустио. Сва посада је сазвана пред њега и он нас подели у стражарске смене. Доктор Лајвси, Греј и ја били смо у првој, а Хантер и Џојс у другој смени. Ја сам постављен да чувам стражу на улазу, а сам капетан је ишао од једног до другог, подижући нам дух и пружајући помоћ где год је за њом постојала потреба.

С времена на време доктор је долазио до врата да узме мало ваздуха и да одмори очи које су биле препуне дима, и кад год би тако поступио, имао је понеку реч за мене.

– Тај Смолет – рече једном – бољи је човек од мене. А кад ово ја кажем, онда то нешто значи, Џиме.

Други пут дође и поћута неко време. Онда накриви главу на једну страну и погледа у мене.

– Је ли тај Бен Ган човек од речи? – упита.

– Не знам, господине – рекох. – Нисам сасвим сигуран.

– Није ни чудо, ако је тако – одврати доктор. – Од човека који је три године глодао сопствене нокте на пустом острву не може се очекивати да размишља као ти или ја.

У наведеном одломку приповедач је:

- а) Стивенсон;
- б) Смолет;
- в) Лајвси;
- г) Греј;
- д) Џим;
- ђ) Бен Ган.

Заокружи слово испред тачног одговора.

Резултат на тесту из српског језика

Ову страну **не попуњавају ученици**, већ чланови комисије.

Упишите знак **х** на одговарајуће место.

Број задатка	Непопуњен	0 бодова	0,5 бодова	1 бод
1.	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐
6.	☐	☐	☐	☐
7.	☐	☐	☐	☐
8.	☐	☐	☐	☐
9.	☐	☐	☐	☐
10.	☐	☐	☐	☐
11.	☐	☐	☐	☐
12.	☐	☐	☐	☐
13.	☐	☐	☐	☐
14.	☐	☐	☐	☐
15.	☐	☐	☐	☐
16.	☐	☐	☐	☐
17.	☐	☐	☐	☐
18.	☐	☐	☐	☐
19.	☐	☐	☐	☐
20.	☐	☐	☐	☐

Укупан број бодова

--	--	--	--

Идентификациони број (шифра ученика)	
Школа	
Место	
Презиме и име ученика	

Чланови комисије:

1. _____

3. _____

2. _____

4. _____